

ЛІТЕРАТУРА

1. Багрянний І. Скелька : роман (у віршах) / Іван Багрянний; передм. Д. Чуба. – Мельбурн : Ластівка, 1984. – 149 с.
2. Брюховецький В. С. Ліна Костенко : нарис творчості / В. С. Брюховецький. – К. : Дніпро, 1990. – 262 с.
3. Васьків М. Проблема жанрової сутності роману у віршах І. Багряного “Скелька” / М. С. Васьків // Вісник Запорізького національного університету : зб. наук. ст. Філологічні науки. – Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2008. – № 2. – С. 33-43.
4. Горлач Л. Слов’янський острів : історичний роман / Л. Н. Горлач; післямова Д. С. Наливайка. – К. : Радянський письменник, 1986. – 238 с.
5. Дзюба І. Неопалима книга / І. Дзюба // Україна. – 1987. – № 7. – С. 15.
6. Клочек Г. Ліна Костенко / Г. Клочек. – Кіровоград : Степова Еллада, 1999. – 320 с.
7. Костенко Л. В. Маруся Чурай : історичний роман у віршах / Л. В. Костенко. – К. : Дніпро, 1982. – 136 с.
8. Краснікова В. Історичний роман у віршах “Тарас Трясило” В. Сосюра / В. Краснікова // Актуальні проблеми української літератури і фольклору : наук. зб. / редкол. : С. В. Мишанич (відп. ред.) та ін. – Донецьк : Кассіопея, 1998. – Вип. 1. – С. 63-68.
9. Моренець В. Володимир Сосюра. Нарис життя і творчості / В. П. Моренець. – К. : Дніпро, 1990. – 262 с.
10. Сосюра В. Тарас Трясило / Володимир Сосюра // Твори : у 10 т. / В. Сосюра. – К. : Дніпро, 1971. – Т. 6. – С. 142-197.

УДК 821.161.2: 82-1: 655.535.4 “19”

ВИДАВНИЧО-РЕДАКТОРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ М. ЗЕРОВА В КОНТЕКСТІ ЛІТЕРАТУРНОГО ЖИТТЯ УКРАЇНИ 10–30-х РР. ХХ СТ.

Іванюха Т. В., к. філол. н., доцент

Запорізький національний університет

У статті розглянуто маловідому сторінку діяльності лідера київського угруповання поетів-неокласиків М. Зерова – роль його видавничої діяльності в літературному процесі в Україні доби визвольних змагань і перших радянських років. Зокрема, досліджено участь науковця і поета в періодичних виданнях та видавництвах 10–30-х рр., в організації та редагуванні художніх, наукових і перекладних видань.

Ключові слова: книговидання, періодичне видання, видавництво, редактор, часопис.

Иванюха Т. В. ИЗДАТЕЛЬСКО-РЕДАКЦИОННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ Н. ЗЕРОВА В КОНТЕКСТЕ ЛИТЕРАТУРНОЙ ЖИЗНИ УКРАИНЫ В 10–30-ГГ. ХХ В. / Запорожский национальный университет, Украина.

В статье освещена малоизвестная страница деятельности лидера киевской группы поэтов-неоклассиков Н. Зерова – роль его издательской деятельности в литературном процессе в Украине 10–30-х гг. В частности, рассмотрены участие ученого и поэта в периодических изданиях и издательствах, в организации и редактировании художественных, научных и переводных изданий.

Ключевые слова: книгоиздание, периодическое издание, издательство, редактор, журнал.

Ivanyukha T. V. EDITORIAL AND PUBLISHING ACTIVITY OF M. ZEROV IN THE LITERATURE PROCESS IN UKRAINE OF 10–30-IES OF THE XX-TH C. / Zaporizhzhya National University, Ukraine.

In the article a little-known aspect of activity of M. Zerov – the leader of Kyiv poetical group – is elucidated, his editorial and publishing work in 10–30-ies. Particularly, his participation in many magazines and publishing houses, in organizing and editing of fiction, poetical, scientific and translated editions is investigated.

Key words: editing process, periodical, editing house, editor, magazine.

В історії українського літературно-мистецького життя є чимало майже недосліджених сторінок і постатей, що особливо стосується доби визвольних змагань 1917–1920 рр. і перших пореволюційних років. До таких малодосліджених явищ належить і видавничо-редакторська діяльність групи київських поетів-неокласиків М. Зерова, М. Рильського, М. Драй-Хмари, П. Филиповича та О. Бургардта (Юрія Клена), які в найважчі для Батьківщини часи докладали усіх можливих і неможливих зусиль, щоб “очистити авгієві стайні української літератури. А були вони засмічені так, що тільки гірськими потоками можна було все те сміття виполоскати” [10, с. 126].

На “очищення” вітчизняного письменства і культури неокласики спрямовували свою педагогічну й громадську діяльність, оригінальну поетичну творчість, історико-літературні та літературно-критичні публікації, перекладацькі пошуки й полемічні публічні виступи, і, зрештою, видавничу та редакторську діяльність. Утім, на нашу думку, в сучасному літературо- та журналістикознавстві, в історії видавничої справи ще не приділено належної уваги останнім двом галузям діяльності поетів-науковців: їхні прізвища хіба що згадуються в працях, присвячених історії книжкового руху (дослідження Т. Ківшар [9], Є. Костика [11]) або окремих видань (дисертація Т. Гринівського [3]). Н. Зелінська, називаючи видатні постаті українського наукового книговидання доби визвольних змагань і першого радянського десятиліття – М. Грушевського, В. Вернадського, А. Кримського, С. Єфремова – оминає київських неокласиків як науковців-видавців [5].

У підручнику М. Тимошика “Історія видавничої справи” згадується ім’я лише одного – М. Драй-Хмари як автора, твори якого друкувалися видавництвом Кам’янець-Подільського університету, а також як учасника створення редакційного портфеля часопису “Нова думка” того ж навчального закладу [15, с. 306]. Історик книги згадує й редагований М. Зеровим критико-бібліографічний місячник “Книгар” і зазначає, що його засновником і видавцем протягом 1917–1920 рр. був “Час”, а програмні цілі його були визначені в першому числі часопису, що вийшов у вересні 1917 р.: “Виявляється справді пекуча потреба в спеціальному періодичному органі, який би займався виключно справами видавництва, був би спокійним і безстороннім літописом нашого письменства і давав би змогу кожному, кому близькі інтереси нашої літературної творчості, бути в курсі цієї справи” [15, с. 310].

Мета статті – виявити й охарактеризувати основні етапи та напрямки редакційної та видавничої діяльності поетів-неокласиків у контексті літературно-мистецького життя в Україні 10–20-х рр. ХХ ст.

Для того, щоб уповні досягнути подвижницьку працю організаторів видавничої справи та редакторів 1917–1920-х рр., варто хоча б побіжно згадати умови, за яких розвивалося книгодрукування тих часів. Як і в ХІХ ст., на початку ХХ ст. було зроблено кілька спроб придушити українське культурне життя через скасування провідних друкованих органів: 1908–10 рр. – розпорядження П. Столипіна про закриття осередків товариства “Просвіта”, 1914 р. – з початком Першої світової війни було зачинено майже всі українські організації та видавничі товариства, 1919 р. – Колегія Наркомосу запроваджує “чистки” книжок, 1922 р. – рішення ДВУ про повне знищення націоналізованої літератури [9]. Унаслідок цих та інших кроків С. Єфремов на сторінках “Книгара” в 1917 р. виголошував: “Немає книжки!” – такий чується звідусіль крик, викликаний тим голодом на книжку, якого й задовольнити зараз неможливо” [8, с. 52]. Тимчасове покращення книгодрукування за часів Центральної ради змінилося ще гіршими утисками української книги в перші роки більшовицької влади. Протистояла руйнівним русифікаторським і масовізаторським тенденціям невеличка група української інтелігенції, серед якої були й неокласики.

Поети київського угруповання були одностайні в думці, що мета української інтелігенції полягає в тому, щоб “іти в чолі, а не в “хвості”, припадати до джерел, а не брати від передатчиків, розглядатися в нотах, а не переймати, як діти, з голосу” [6, с. 568–569]. Невипадково у програмній для вітчизняної неокласики статті “Ad fontes!” М. Зеров як перше завдання тогочасної літератури декларував “засвоєння величного досвіду всесвітнього письменства, тобто хороша літературна освіта письменника, і вперта систематична робота коло перекладів” [6, с. 580].

Усі ці завдання могли бути вирішені лише за умови виходу у світ творів вітчизняних та зарубіжних класиків, слово яких із великими перешкодами доходило до українського читача рідною йому мовою і в царські, і в пореволюційні часи. Отож, саме життя змушувало поетів-неокласиків ініціювати, редагувати та видавати шедеври світової класики в українських перекладах, підручники та хрестоматії, часописи й наукові збірники. Варто відзначити ще й особливу організаційну роль часописів і видавництва для згуртування неокласиків та діячів неокласичного кола, про що згадував уже в 60-х рр. М. Рильський: “Треба прямо сказати, що досить невиразний термін “неокласики” прикладено було випадково і дуже умовно до невеличкої групи поетів та літературознавців, які групувалися спершу навколо журналу “Книгар” (1918–1920), а пізніше – навколо видавництва “Слово” [14, с. 475]. Саме навколо “Книгара” й склалося перше коло однодумців: О. Бургардт, М. Драй, С. Єфремов, М. Зеров, М. Калинович, А. Лебідь, М. Могилянський, А. Ніковський, В. Петров, М. Рильський, Д. Тась, П. Филипович та деякі інші.

М. Зеров ще в студентські роки виявив інтерес до видавничої справи, власноруч “виготовляючи” книги. У 1915 р. двадцятирічний студент “згутенбержив” тритомник “Почти полное собрание сочинений”, до

якого ввійшли переклади Горация та власні поезії автора – російськомовні та жартівливі україномовні. Під час вчителювання в Златопільській гімназії майбутній поет і науковець брав участь у випуску збірника “На пути к искусству”, що видавався гімназійним гуртком “Любителей словесности”. М. Зеров, до речі, був єдиним викладачем серед його членів, крім керівника Х. Бельського.

Справжній вибух поетичної, редакторської, видавничої та організаційної діяльності “чільного неокласика” (А. Содомора) відбувся по поверненні до Києва в 1917 р.: молодий науковець, працюючи викладачем латини в Другій українській державній гімназії ім. Кирило-Мефодіївського братства, а потім – українознавства – в Архітектурному інституті, не міг стояти осторонь бурхливого літературно-мистецького життя і вже з початку 1918 р. почав активно виступати як літературний критик на сторінках журналу “Книгар”. А з березня 1919 р. М. Зеров обійняв посаду редактора цього бібліографічного видання після журналіста В. Короліва (Старого). Уперше молодий редактор підписав 19 число “Книгаря” за березень 1919 р. і зразково вів його до початку 1920 р., коли вийшов останній, 31-й номер журналу. М. Зеров, окрім здійснення загального редагування журналу, був як відомий уже тоді історик літератури та літературний критик і його активним дописувачем – майже кожного числа він виступав із публікаціями: протягом року в “Книгарі” вийшли його 2 критичні статті, а також 30 рецензій на книжки молодих письменників Д. Загула, М. Мандрики, Я. Савченка, М. Семенка, Я. Тенянка та багатьох інших.

Як писала в “Спогадах про Миколу Зерова” С. Зерова, “він знав усі книжкові новинки, стежив за всіма сучасними виданнями, не кажучи вже про старі, міг подати будь-яку бібліографічну довідку в галузі української літератури. Тепер Зеров почав писати статті, рецензії, читав чужі праці, виправляв їх. Багато часу в нього як у редактора відбирало приймання відвідувачів, розмови з якими часом тривали неймовірно довго. Ставився він до цього свого обов’язку дуже сумлінно, хоч це й заважало його творчій праці...” [7, с. 60].

Про роботу М. Зерова на посаді редактора “Книгаря” ми дізнаємося також зі спогадів В. Петрова “Болотяна Лукроза”: “Тут, у цій стилізованій кімнаті, що після сутужної безпальної зими ще зберігала незігріту весняним сонцем свіжість холодка... богував Зеров. Він був тут жовтаво-блідий буддійський бог, якому в спокійній величі було підвладно все. Світло з вікна падало на нього і його стіл. Усе інше лишалося в темряві... Можливо, що саме тут слід уже було б говорити про стиль роботи Зерова, про його увагу до деталей, де дрібне карбовано з однаковою чіткістю, як і поважне, перший план і задній виконувано з однаковою графічною, кресленою ревністю. В праці для нього не було важливого і незначного; все було гідне праці. Зеров ніколи не передоручав роботи іншим; усе він робив сам” [4, с. 260-261]. В. Петров став свідком виходу останніх номерів “Книгаря”, адже “вмирало місто, вмирало культурне життя в місті, вмер “Книгар” [4, с. 261].

Залишивши голодний Київ (поет у найскладніші роки вчителював у Баришівці з жовтня 1920 по вересень 1923 р.), М. Зеров не відходить від редакторсько-видавничих справ і продовжує перебувати в центрі літературно-видавничого процесу. Із 1921 р. молодий літератор – член редакції журналу “Голос друку”, бере участь у “Літературно-науковому віснику” (1918–1919). У цей період М. Зеров познайомився з видатними представниками української інтелігенції: Г. Нарбутом, В. Модзалевським, С. Єфремовим, А. Ніковським, П. Зайцевим та іншими, які створили своєрідний гурток довкола історичного журналу “Наше минуле”.

Пізніше його огляди видань українських письменників і рецензії виходили в часописах “Літературно-науковий вісник”, “Музикант”, “Нова громада”, “Червоний шлях” та ін. Навіть не перебуваючи в складі редакції цих видань, М. Зеров був не простим дописувачем, а відіграв велику організаційну, “рятувну” роль, не допускаючи до певного часу засилля соціалістичних канонів.

Особливі зв’язки поєднували поета з останнім із наведеного переліку виданням і членом його редакції М. Хвильовим. Невипадково саме в журналі “Червоний шлях” (1923 р., № 9) було опубліковано перший друкований вірш уже тридцятичотирирічного поета – сонет “Скорпіон”, адже “основна заслуга в тому, що в “Червоному шляху” друкувались твори М. Драй-Хмари, М. Рильського, П. Филиповича, О. Бургардта, М. Зерова, належить співробітнику редакції М. Хвильовому” [13, с. 184]. З початку редакційної діяльності в “Червоному шляху” М. Хвильовий постійно закликає лідера неокласиків до співпраці: “Христом Богом прошу: оживіть наш журнал. Не можна ж в кожному номері пускати Доленга”, “... доки я числюсь в складі редакційної колегії, доти Ви знайдете в ньому місце для своїх творів. Спроби зробити “Червоний шлях” марксистськи витриманим журналом поки що залишаться спробами...” [12, с. 844-846].

Якщо літературні твори М. Зерова друкувалися переважно в журналах “Червоний шлях” та “Зоря”, то літературознавчі розвідки середини 20-х рр. автор часто розміщує на сторінках редакційного В. Підмогильним журналу “Життя і революція”. На думку В. Брюховецького, 1925 р. можна вважати вершиною літературно-критичної діяльності М. Зерова. Тоді тільки журнал “Життя і революція” вмістив 17 його матеріалів. А ще були публікації в інших часописах, виступи, лекції перед студентами. І в наступні, скрутні роки письменник продовжував співпрацю з цим виданням – чотири літературознавчі

праці М. Зерова, які були написані ним після укомплектування збірника "Від Куліша до Винниченка" (вийшов 1929 р.), вийшли в цьому журналі.

Ще одним аспектом впливу М. Зерова на видавничий процес 10–20-х рр. ХХ ст. була редакторська підготовка ним власних і перекладних художніх і літературознавчих видань. "Першими ластівками" стали дві антології – "Антологія римської поезії", що вийшла 1920 р. в київському видавництві "Друкар" і включала 22 переклади з Катулла, Вергілія, Горация, Проперція, Овідія та Марціала, та "Нова українська поезія", до котрої увійшли твори українських митців трьох генерацій: від Лесі Українки та А. Кримського до Михайля Семенка та М. Рильського.

Після повернення професора з Баришівки до Києва в 1923 р. спостерігасмо другий сплеск у його видавничо-редакторській діяльності. М. Зеров разом із П. Филиповичем, С. Єфремовим, Б. Якубським і А. Ніковським є членом видавництва "Слово", яке з початку свого існування перебувало в "чорних списках" цензури, вважалось націоналістичним і контрреволюційним.

Саме в "Слові" 1924 р. вийшла така очікувана читачами, колегами та й самим поетом "Камена", перша і єдина збірка перекладів з римської поезії і власних віршів М. Зерова. Того ж року у цьому видавництві виходить перший випуск історичного нариса "Нове українське письменство", у якому автор збирався охопити найголовніші історико-літературні факти всього ХІХ і перших двох десятиліть ХХ ст. Цілком закономірним був вихід у цьому видавництві збірок "Синя далечінь" та "Крізь бурю й сніг" М. Рильського (1922, 1925), "Земля і вітер" та "Простір" П. Филиповича (1922, 1925) "Проростень" М. Драй-Хмари (1926), що ще раз підтверджує тезу про організаційну роль часописів та видавництва у тогочасному літературному житті.

Того ж року видавництвом "Сяйво" видано хрестоматію художньої літератури для читців-декламаторів "Сяйво", упорядковану М. Зеровим, до якої увійшли твори високої художньої значущості від давньогрецьких поетів, українських і європейських письменників ХVІІІ–ХІХ ст. до П. Тичини, В. Чумака, С. Плужника, Г. Косинки, а в "Книгоспілці" – монографія "Леся Українка". Із цими двома видавництвами поет також активно співпрацює, редагуючи або пишучи передмови до видань творів українських класиків. У цей час його творчість та методи роботи систематично піддаються критиці як такі, що нібито суперечать вимогам часу, застарілі. Незважаючи на тиск з боку офіціозу, М. Зеров продовжував брати активну участь у літературній дискусії 1925–1928 рр. Починаючи з 1926 р., він виступав переважно як літературний критик, зосередившись на перекладах та історико-літературних студіях (збірка "До джерел", 1926).

Із 1926 р. поет співпрацює з видавництвами "Рух", "Пролетарій", здійснюючи редакторську підготовку творів українських письменників і перекладів зарубіжних авторів, готуючи передмови до цих видань. У ІІ пол. 20-х рр. М. Зеров активно перекладає західноєвропейських та російських поетів Ж. дю Белле, І. Буніна, Ж. Ередіа, М. Лермонтова, А. Міцкевича, Ф. Петрарку та ін. Як результат, у 1928 р. видавництво "Слово" анонсує "Антологію сучасної французької поезії", яку мали підготувати М. Зеров, О. Бургардт, М. Драй-Хмара, П. Филипович, Борис Тен та ін., переклади призначалися й для планованої М. Зеровим антології світового сонета, антології новочасної поезії (мала з'явитися на початку 30-х рр. за редакцією С. Савченка та М. Зерова), готувалася разом з П. Филиповичем і окрема збірка П.-Ж. Беранже. Жодна з книжок із відомих причин так і не побачила світ.

Окрему сторінку роботи неокласиків із засвоєння вітчизняним письменством світової літературної скарбниці становить участь М. Зерова, М. Рильського та Юрія Клена у п'ятитомній хрестоматії західноєвропейських і античної літератур в українських перекладах. 1928 р. О. Білецький повідомив М. Зерову про свій намір створити п'ятитомну хрестоматію західноєвропейських, у тому числі й античної, літератур і висловив побажання близької участі українського неокласика в цій справі – порадами, вказівками, а надто перекладами. Листування двох велетнів української філології протягом 1928–30 рр. (матеріали Інституту рукописів НБУ ім. В. І. Вернадського, фонд ХХХV, од. зб. 438-452) і власне хрестоматія "Антична література" О. Білецького, що вийшла у світ вже 1937 р., демонструють нащадкам, що участь М. Зерова в цьому виданні була вирішальною. Особливо тоді, коли упорядник відчував загрозу його виходу, звертався у відчаї до свого незамінного помічника: "Заклинаю Вас нашою спільною любов'ю до античності, нашими спільними переконаннями в неминучості майбутнього Відродження античності, нашими спільними устремліннями сприяти розвитку української культури – вибачте, що змушений вдаватися до такого незграбного пафосу, – допоможіть, порадьте, посприйте, візьміть участь у цій справі" [1].

Як відгук на прохання О. Білецького та як вияв власного прагнення поета до розширення арсеналу українського перекладознавства протягом 1928–30 рр. з-під пера митця виходить низка перекладів для хрестоматії римських авторів Вергілія, Овідія, Горация, Ювенала, епіграми Марціала, нові переклади Катулла, Проперція, Намаціана. На думку О. Білецького, саме М. Зеров повинен був взяти на себе відповідальність перед нащадками за переклад "Енеїди", а також перекласти твори Марціала в повному обсязі, бо ніхто інший, на його переконання, цього зробити не зміг би.

Власними перекладами внесок М. Зерова до цього видання не обмежився: він надсилав О. Білецькому переклади І. Стешенка, а також отримує від редактора далекі від досконалості переклади “Лісістрати” І. Франка, сатиру Ювенала в перекладі М. Дикої з тим, щоб по можливості відредагувати їх і в оновленому вигляді помістити у збірнику. До того ж, О. Білецький сподівається отримати від поета-неокласика повний переклад “Енеїди”, “Послання до Пізонів” Горация, “Римські елегії” Й.-В. Гете, дещо до грецької антології.

Зрештою, у хрестоматії “Антична література” з політичних причин римські поети в перекладах М. Зерова вийшли анонімно, лише у виданні 1972 р. Г. Кочурові та А. Білецькому вдалося поновити викреслені раніше прізвища перекладачів хрестоматії.

У 1928 р. науковець береться за низку передмов до видань української класики з серії “Дешевої бібліотеки красного письменства”, пише тексти до альбому портретів “Письменники Радянської України”. Наступного 1929 р. вийшла книжка “Від Куліша до Винниченка”, що практично не була оцінена критикою, а 1930 – два ретельно впорядковані збірники “Поети пошевченківської пори” та “Байка і притча в українській літературі XIX–XX ст.” з розлогими передмовами. Останні роки творчої та редакторської діяльності М. Зерова – окрема, особлива історія нездійснених проєктів, марних сподівань і тотальних втрат. Однак навіть за умов постійного цькування і в Києві, і в Москві він творить, перекладає, редагує, пише рецензії, веде переговори з видавництвами. Вже на засланні – читає лекції, впорядковує й редагує переклади й антології, має плани на 1937, 1938 і 1939 рр., яким так і не судилося реалізуватися.

Потужний внесок до українського наукового та художнього книговидання зробили й інші поети-неокласики: П. Филипович у 1920–30-х рр. стає співавтором кількох перекладних видань (“Антологія російської поезії в українських перекладах”, “Вибрані твори” О. Пушкіна, переклади французьких поетів), Юрій Клен був співавтором і редактором збірок вітчизняної та перекладної поезії (декламатори “Слово” і “Сяйво”, “Антологія російської поезії в українських перекладах”, “Вибрані твори” О. Пушкіна, підручник німецької мови “Серп і молот”).

Ця розвідка являє собою перший етап дослідження маловивченої ланки діяльності неокласиків М. Зерова, П. Филиповича, О. Бургардта – видавничо-редакторської. Окрему багату сторінку видавничого процесу 20-х рр. являє діяльність М. Рильського, котра потребує окремого детального висвітлення.

Отже, в історію української культури М. Зеров і поети-неокласики ввійшли не тільки як талановиті перекладачі та поети, але і як видатні редактори та видавці, критики й укладачі видань. Протягом 1917–1937 рр., незважаючи на всі перешкоди, що закладені в самих цих датах, неокласики стали авторами та упорядниками десятків видань – художніх і наукових, українських і перекладних, не рахуючи тих, котрі супроводжували своїми передмовами; були головними редакторами, членами редколегій та натхненниками, учасниками й активними дописувачами багатьох періодичних видань (“Книгар”, “Голос друку”, “Літературно-науковий вісник”, “Музикант”, “Нова громада”, “Червоний шлях”, “Зоря”, “Життя і революція” та ін.); редагували книги, входили до складу видавництва “Слово”, “Друкар”, “Сяйво”, “Книгоспілка”, “Рух”, “Пролетарій”. У видавничо-редакторській роботі, як і у власній літературній творчості, М. Зеров став взірцем копії роботи із засвоєння вершин поезії західноєвропейських, слов’янських і східних, новітніх і давніх народів. Організовані та здійснені ним видання можна з повним правом назвати енциклопедією життя та культури всіх часів і народів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Белецкий А. Зерова Н. Письмо 6 ноября 1929 г. / А. Белецкий. – НБУ. ІР. – Фонд XXXV. – № 450.
2. Брюховецький В. Микола Зеров : літературно-критичний нарис / В. Брюховецький. – К. : Радянський письменник, 1990. – 309 с.
3. Гринівський Т. Часопис “Книгар” як осередок вивчення видавничої справи в Україні періоду визвольних змагань (1917–1920 рр.) : автореф. дис. ... к. філол. н. : 27.00.04 / Тарас Степанович Гринівський. – К., 2008. – 20 с.
4. Домонтович В. Болотяна люкроза. З приводу “Спогадів про неокласиків” // Безсмертні : зб. спогадів про М. Зерова, П. Филиповича і М. Драй-Хмару / ред. текстів та прим. М. Ореста. – Мюнхен : Інститут літератури ім. М. Ореста, 1963. – С. 253-287.
5. Зелінська Н. Наукове книговидання в Україні: історія та сучасний стан : навч. посібн. для студ. вищ. навч. закл. / Надія Зелінська. – Львів : Світ, 2002. – 268 с.
6. Зеров М. Ad fontes / Микола Зеров // Твори : у 2 т. – К. : Дніпро, 1990. – Т. 2. : Історико-літературні та літературознавчі праці. – С. 568-588.
7. Зерова С. Спогади про Миколу Зерова / С. Зерова // Слово і час. – 1995. – № 9–10. – С. 57-62.

8. Єфремов С. Голод на книжку / С. Єфремов // Книгарь. – 1917. – Ч. 2. – С. 52.
9. Ківшар Т. Український книжковий рух як історичне явище (1917–1923 рр.) : монографія / Т. Ківшар. – К. : Логос, 1996. – 344 с.
10. Клен Ю. Спогади про неокласиків / Ю. Клен // Твори : у 5 т. – Торонто : Фондація імені Юрія Клена, 1960. – Т. 3. – С. 109-190.
11. Костик Є. Діяльність кооперативно-приватних видавництв в умовах радянської цензури 1920-х рр. / Є. Костик // Проблеми історії України: факти, судження, пошуки. – К. : Інститут історії України НАН України. – 2004. – № 11. – С. 274-292.
12. Листи М. Хвильового до М. Зерова // Хвильовий М. Твори : у 2 т. / М. Хвильовий. – К. : Дніпро, 1990. – Т. 2. – С. 844-846.
13. Лощинська Н. “Червоний шлях” і неокласики. З історії одного з найпопулярніших часописів 20-х років / Наталя Лощинська // Березіль. – 1999. – № 3-4. – С. 182-186.
14. Рильський М. Микола Зеров – поет і перекладач / Максим Рильський // Зібр. тв. : у 20 т. – К. : Наукова думка, 1986. – Т. 13. – С. 474-486.
15. Тимошик М. Історія видавничої справи : підруч. / М. Тимошик. – К. : Наша культура і наука, 2007. – 496 с.

УДК 82 -1.091:7.047

ПЕЙЗАЖНЕ СВІТОСПРИЙНЯТТЯ Р.-М. РІЛЬКЕ, Ф.-Г. ЛОРКИ ТА Л. КОСТЕНКО

Катиш Т. В., к. філол. н., доцент

Запорізький національний технічний університет

Стаття присвячена дослідженню пейзажної лірики Р.-М. Рільке, Ф.-Г. Лорки та Л. Костенко. Розглядаються особливості їхнього поетичного стилю, системи тропів. Аналізуються спільні та відмінні риси творчості Р.-М. Рільке, Ф.-Г. Лорки та Л. Костенко.

Ключові слова: пейзажна лірика, поетичний стиль, система тропів.

Катыш Т. В. ПЕЙЗАЖНОЕ МИРОВОСПРИЯТИЕ Р.-М. РИЛЬКЕ, Ф.-Г. ЛОРКИ И Л. КОСТЕНКО / Запорожский национальный технический университет, Украина.

Статья посвящена изучению пейзажной лирики Р.-М. Рильке, Ф.-Г. Лорки и Л. Костенко. Рассматриваются особенности поэтического стиля, системы тропов. Анализируются общие и отличительные черты творчества Р.-М. Рильке, Ф.-Г. Лорки и Л. Костенко.

Ключевые слова: пейзажная лирика, поэтический стиль, система тропов.

Katysh T. V. THE LANDSCAPE'S OF THE WORLD-VIEW BY R.-M. RILKE, F.-G. LORKA AND L. KOSTENKO / Zaporizhzhya National Technical University, Ukraine.

The article is devoted to the research of landscape's poetry by R.-M. Rilke, F.- G. Lorka and L. Kostenko. The peculiarities of their poetic style and idiomatic system are studied. General and distinctive features of their creative activity are analysed.

Key words: landscape's poertry, poetic style, idiomatic system.

Мистецька реальність кожної національної літератури пильно оберігає власні образи-архетипи, які протягом століть концентрували сутність слова, його здатність акумулювати нові грані світовідчуття. Поетична спадщина Ф.-Г. Лорки, Р.-М. Рільке та Л. Костенко відображає ментальність іспанського, німецького й українського народів. Літературний доробок цих авторів посідає виняткове місце у світовій і національній культурах, їхню творчість досліджували С. Барабаш, В. Брюховецький, Л. Новиченко, Л. Осповіт, Г. Ратгауз, Г. Хольтхузен та ін. Єднає цих поетів самобутня метафорика, поетизація навколишнього світу. Актуальність роботи зумовлена тим, що ставлення до природи визначається національною ментальністю. Сучасна поезія ніколи не обмежувалась зовнішнім відображенням природи, а намагалась осмислити багатоаспектну проблему “людина і природа”. Природа суттєво впливає на формування особливостей світобачення кожного народу, його духовності. Звідси і такий потяг митців до образного відтворення природи, її художнього осягнення.

Мета статті – проаналізувати художні особливості пейзажного світосприйняття Ф.-Г. Лорки, Р.-М. Рільке, Л. Костенко. Моральні й психологічні аспекти взаємодії людського духу зі світом природи